

ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΕΡΨΙΛΑΡΥΓΓΙΑ

ΠΑΣΑΤΕΜΠΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ

Τὸ στραγάλι καὶ ὁ πασατέμπος. — Ἕνας στίχος τοῦ Ἀριστοφάνους. — Τὰ Σέν-Σέν καὶ τὰ φιλιὰ τῶν Ἀρτίδων. — Τὸ Μαστράνειον δηλητήριο. — Ἡ καρμελλὲς τῆς Τσαρικής Ρωσίας. — κ.λ.π.

Ἀρχαιοτάτη εἶνε ἡ συνήθεια τοῦ τραγανίσματος τῶν «τρωγαλίων», στραγαλίων καὶ τοῦ πασατέμπου. Στὶς συναναστροφὰς, στὰ θέατρα, στὸν περίπατο οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἔρροκάνιζαν καβουρτισμένα ρεβίθια καὶ ὅπως τὰ σημερινὰ παιδιὰ, ἔτσι καὶ τὰ τῆς ἐποχῆς τοῦ Σωκράτους, τὰ πετοῦσαν ἕνα-ἕνα ψηλά καὶ τὰ ὑποδέχονταν μὲ ἀνοιχτὸ στόμα. Κάποτε μάλιστα ἕνα «μειράκιον» ἐπνίγηκε ἀπὸ στραγάλι πού τοῦ κάρησε στὸ λαιμό, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ὁ Ἀριστοφάνης :

«Τρώγων ἐρεβίνθους ἀπεπνίγη κερφυγμένους.»

Ἐτρωγαν λοιπὸν ἀλμυρὰ στραγαλία καὶ πασατέμπο οἱ πρόγονοί μας, ἀστοὶ καὶ πληβετοὶ, δούλοι καὶ ἐλεύθεροι, φιλόσοφοι, συγγραφεῖς καὶ καλλιτέχναι.

Ἡ συνήθεια αὐτὴ ἔφτασε καὶ σὲ μᾶς διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Κατὰ τὰ χρόνια μάλιστα τοῦ Ὁθωνοῦ ὁ στραγιαλατζῆς ἦταν ἴσως ὁ μόνος ἀντιπρόσωπος τῆς ζαχαροπλαστικῆς στὴ φτωχὴ Ἑλλάδα. Στὶς περιόψεις β ε γ ε ρ ε ς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης οἱ παπποῦδες μᾶς καὶ ἡ γιαιγιᾶδες μᾶς μὲ στραγαλοκούφεται καὶ σταφίδες ἐγλύκαιναν τὸν οὐρανίσκο τους.

Τὸ πασατέμπο ἦρθε — ἢ μᾶλλον ἀνεβίωσε — ἀργότερα, μὲ τὴν εἰσαγωγὴ τοῦ... σιδηροδρόμου στὴν Ἑλλάδα. Κυρίως πουλιότανε στοὺς σταθμούς :

— Πάρτε πασατέμπο, κύριοι, γιὰ τὸ ταξίδι !...

Τοῦτο ἔθεωρεῖται πρόδος τῆς χώρας. Τὸ καίμενο τὸ στραγάλι ἔνοιωσε κλονισμοῦ. Παρὰ λίγο να ἐξαφανισθῆ ἀπὸ τὸ θρίαμβο τοῦ καινούριου θεοῦ, τοῦ πασατέμπου. Ἐίχε ὁμως τὸ ἀρχαῖο πνεῦμα μέσα του καὶ ἐπέζησε.

***

Ὁ πασατέμπος ἐκνείαρχησε γιὰ χρόνια στὴν προτιμία τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Τέλος, ἦρθε καὶ αὐτονοῦ ἡ σειρά νὰ χάσῃ τὰ πρωτεία. Μιὰ χρονιά, Κινέζοι ἔμποροι ἐστειλαν στὴν Εὐρώπη τὰ «Σέν-Σέν». Τ' ἀρωματικά αὐτὰ μαῖτρα πραγματικά ἐφτάσαν γρήγορα καὶ στὰς Ἀθήνας καὶ ἀμέσως ἔγιναν τῆς μόδας. Μοδιτροῦλες, Ἀρσενιάδες, θεατρονύλες, Μοριγούλες, Κατινιούλες, φοιτητάρια, μαθητάρια, ὑπάλληλάρια, ἐπιπλιλίον τὸ Σινικὸν κατασκευασμα πού — ὅπως ἔλεγε ἡ σχετικὴ ρεζλάμα — ἔκαμε εὐωδιασμένο τὸ φιλι !

Ἀλλὰ «ποία δόξα ἐστῆκε ἐπὶ γῆς ἀμετάθετος ; Ἡ δόξα τοῦ Σέν-Σέν ἐξαμισητήρη γρήγορα, ὅσν τὸ ἀρωμα τῶν. Τὰ μικρομαγαζακία τῆς συνοικίας εἶδαν, ὅτι ἐπαψε νὰ ζητῆται καὶ τὸ παράτησαν. Ἐστράφηκαν στὸ νέο θεὸ καὶ αὐτὸς ἦταν ἡ καρμελλα Μαστράνει.

Ὁ Μαστράνει αὐτὸς ἦταν ἕνας ἰταλὸς ἐργοστασιάρχης, πού εἶχε τὴν κακὴ ἐμπνευσι νὰ καταστρέψῃ τὸ στομάχι τῆς ἀνθρωπότητος μὲ ζαχαρῖνη, μιὰ οὐσία μεγάλῃς γλυκαντικῆς ἐντάσεως, ἀλλὰ βλαβερῇ. Μὲ μιὰ δεκάρα ἔκαιρνες μιὰ χούφτα καρμελλες, τίς ἐγλύφες, ἦταν στὴν ἀρχὴ γλυκὲς, ἔπειτα ὁμως ἔνοιωθες ξυνίλα καὶ κοψίματα. Τὸ ἱατροσυνέδριον ἐκήρυξε τὸ Μαστράνειον δηλητήριο σὲ κατῆστασι ἀπαγορευσεὺς καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπαψαν νὰ τὸ μασσοῦλίζουν.

Σχεδὸν τότε ἐφάνηκαν στοὺς δρόμους τὰ φυστίκια. Πρῶτὰ τ' ἀράπικα, ἔπειτα τὰ ἰθαγενῶν, τὰ ντόπια. Καὶ ποῖος δὲν θυμᾶται τὸν μιλῶνον ἐκείνον πανψηλὸν ἑλληνοαιγύπτιον μὲ τὸ χοροδὸ φρεσάκι στὸ κεφάλι, πού ὠδηγοῦσε τὸ καρροτσάκι του μὲ ὀλοκληρὴν πυραμίδα ἀπὸ φυστίκια, στὴν πλατεία τῆς Ὁμονοίας ; Ἐστὶ ἴθμεινε ἐκεῖ καὶ ἀρχίσει ἕναν ἀκατάληπτο χαρὰ τὸν ὁποῖον ἡ κατακλεις ἦταν :

— Φυστίκια ἀράπικα !... Φυστίκια ἀράπικα !...

Ἐπειτα ἡ μόδα ἐλαντάρισε τὰ ντόπια φυστίκια τῆς Κηφισιάς, πού ἔγιναν φυστίκια τοῦ καλοῦ, νὰ ποῦμε, κόσμου. Τ' ἀράπικα ἔμειναν καὶ μένουσιν «τ ρ ω γ ἡ μ α τ α» τῆς φτωχολογίας...

***

Ἐπλήρξε ἐπίσης ἐποχὴ — τὰ τελευταία αὐτὰ χρόνια — πού ἡ Ρωσικὴ καρμελλὲς ἐκέπασαν ὅλα τὰ ἄλλα τερψιλαρύγγια. Κομφές, τυλιγμένες μὲ χροματιστὰ χαρτιάκια, ζωγραφισμένα, μὲ χίλιες ποικιλίης χρώματος, ἀρωματώδεις καὶ γευστικῆς, ἡ καρμελλὲς τῆς Τσαρικῆς Ρωσίας ἔγιναν γρήγορα κοσμογάπητες στὴν Ἑλληνικὴ πρωτεύουσα. Τὰ ὀραϊότερα δονακία τῆς Ἀθῆνας τίς ἐτραγανίζαν στὶς θεατρικῆς π ρ ὦ τ ε ς, στὴ Φιληρικὴ πλαζ, στὰ κοσμάκι κέντρα. Ἀλλὰ κ' ἡ καρμελλὲς αὐτῆς ἔπεσαν καὶ ἀργότερα οἱ ἴταλοι ἐπροσπάθησαν νὰ τοὺς μιμηθοῦν, ἀλλὰ γὰ λίγων καιρὸ μᾶς ἐγέλασαν. «Λὰ φρέτα ντέϊ μαροῦκι ποῦς ντούρα», ὅπως λένε καὶ οἱ ἴδιοι. Ἡτοι : «Ἡ γιορτὴ τῶν κατεργαρέων λίγο διαρκεῖ».

Καὶ ἔτσι οἱ συμπατριῶται Ἑλληνας ἐξαναγύρισαν στοὺς παλιούς τῶν ἔρωτες. Δηλαδὴ στὸ ἀλμυρὸ καβουρτισμένο στραγάλι

ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΤΑ ΠΑΡΑΞΕΝΑ

ΜΙΑ ΜΟΝΟΜΑΧΙΑ

Δυὸ ἄγγλοι ἀξίωματικοὶ ἐμπήκαν μιὰ μέρα σ' ἕνα καφενεῖο καὶ κάρησαν σ' ἕνα τραπέζι. Δίπλα τους ἔτυχε νὰ κάρηται κάποιος κύριος ψηλὸς καὶ στεγνὸς πού κάρηζε τὸ ποῦρο του, αἰχνοῦτας προσεχτικῆς ματιῆς ὀλόγουρά του.

Οἱ δυὸ ἄγγλοι παρήγγειλαν τὸ τσάϊ τους κ' ἄρχισαν νὰ κουβεντιάζουσαν, περιμένοντασ κάποιον φίλο τους.

— Ἀπορῶ πὸς δὲν ἔφθασε ἀκόμη παρητήρησαν ὁ ἕνας.

Μόλις τελείωσε τὴν φράση αὐτὴ, ὁ ψηλὸς καὶ στεγνὸς ἀνοιξε τὸ στόμα καὶ μὲ μιὰ ἀπαίσια ἀγγλικὴ προφορὰ εἶπε φλεγματικώτατα :

— Φθάνω, φθάνεις, φθάνει, φθάνομεν, φθάνετε, φθάνουσι.

Ὁ ἄγγλος κατάπληκτος τὸν ἐπλησίασε :

— Σὲ μένα ἀπευθύνεσθε κύριε ; τοῦ εἶπε.

— Ἀπευθύνομαι, ἀπευθύνεσαι, ἀπευθύνεται, ἀπήνησε ὁ φλεγματικὸς ἕνεος. Ἀπευθύνόμεθα, ἀπευθύνεσθε, ἀπευθύνονται !...

— Δὲν τὸν ἀφάνει, εἶπε τότε ὁ ἄλλος ἄγγλος στὸν φίλο του. Εἶνε τρελλός.

— Εἶμαι τρελλός, εἶσαι τρελλός, εἶνε τρελλοί, εἶμεθα τρελλοί, εἶσθε τρελλοί, εἶνε τρελλοί.

— Μ' αὐτὸ εἶνε πόρα πολὺ ! ἐκράυασαν ὁ ἄγγλος ἔξω φρενῶν. Δὲν σὰς ἐπιτρέπω νὰ ἐξακολουθήσετε ἀ μᾶς κοροῦδεῦτε ἔτσι ! Ἐλιπίω πὸς θὰ ξέρετε νὰ χειρίζεσθε τὸ σπαθὶ ὅπως καὶ τὴ γλώσσα σας...

— Χειρίζομαι, χειρίζεσαι, χειρίζεται, χειρίζομεθα, χειρίζεσθε, χειρίζονται, συνέχισε ὁ ἄγνωστος.

— Ἀκολοῦθησάτε με ἔξω, κύριε ! οὐρλιαξε τότε ὁ ἕνας τῶν ἄγγλων.

— Ἀκολοῦθῶ, ἀκολοῦθήσεις, ἀκολοῦθήσει, ἀκολοῦθήσωμεν, ἀκολοῦθήσετε, ἀκολοῦθήσασιν, ἀπάντησεν ὁ ἕνεος. Καὶ μὲ τὴν ἴδια πάντα ψυχραιμία του σηκώθηκε καὶ ἀκολοῦθησε τοὺς δυὸ ἀξιωματικούς.

Μόλις βγήκαν ἀπὸ τὸ καφενεῖο καὶ προχώρησαν λίγο οἱ ἄγγλοι καὶ ὁ παρῆξενος ἔβριστῆ τους βρεθῆ'σαν σὲ ἕνα μισσοκείμενο τυφλοκόκακο. Ὁ ἔβρισθεις ἀξίωματικός, χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸ, ἐξιφούλκησε, ἐνῶ ὁ σύντροφός του ἔτεινε τὸ σπαθὶ του στὸν ἕνεο.

Τὰ ζῆφη διεσπασμένωθηκαν.

— Φυλαχθῆτε ἀπὸ αὐτὴν ἐδῶ ! φώναξε ὁ ἄγγλος πού ἡ ψυχραιμία του ἀντιπάλου του τὸν εἶχε φέρεϊ σ' ἀπόγνωση.

— Φυλαχθῶ, ἀπῆνησεν ὁ ἕνεος, φυλαχθεῖς, φυλαχθεῖ, φυλαχθῶμεν, φυλαχθεῖτε, φυλαχθῶσι.

— Ἄχ, νὰ μοροῦσα νὰ σοῦ κάρφωνα τὴ γλώσσα στον οὐρανίσκο ! οὐρλιαξε ὁ ἄγγλος.

— Καρφῶνω, καρφῶνεις, καρφῶνει, καρφῶνομεν, καρφῶνεσαι, καρφῶνεσθε, καρφῶνοσιν...

Πρὶν ἀκόμη τελείωσει τὴ φράση του, ὁ ἔβρισθης, μ' ἕνα ἐπιδέξιο χειρισμὸ, εἶχε πετάξει συγχρόνως μακρυνὰ τὸ σπαθὶ τοῦ ἀντιπάλου του. Κατόπιν, μὲ μεγάλῃ ἡρεμία, ἀναψε ἕνα ποῦρο καὶ ἄρχισε νὰ καπνίξῃ.

Ὁ ἄγγλος εἶχε μείνει μὲ ἀνοιχτὸ τὸ στόμα, αὐ νᾶχε πέσει ἐπάνω του κεραυνός. Ὁ φίλος του ἐπλησίασε τὸν ἄγνωστο.

— Παρατηρῶ ὅτι εἶσθε τξέντλεμαν, εἶπε στὸν ἕνεο, καί...

— Εἶμαι, εἶσαι, εἶναι, εἶμεθα, εἶσθε, εἶνε... εἶπεν ἐκεῖνος.

— Μὰ τέλος πίνονται ! Θὰ μᾶς ἐξηγήσετε τί ἐπάθατε ;

Τότε ὁ ἄγνωστος ἀποφάσισε φαίνεται νὰ μιλήσῃ.

— Δὲ μοῦ λέτε κύριοι, ἐρώτησεν εἰς ἀπαιτιστον γερμανικῆν, γνωρίζετε γερμανικῶν ;

— Μάλιστα.

— Θαμμάσια ! Μάθετε λοιπὸν κύριοί μου ὅτι σπουδάω τ' ἀγγλικὰ, καὶ ὁ δάσκαλός μου μὲ συμβούλευσε νὰ ἐξακαθῶ στὴν κλίση τῶν ρημάτων. Κ' ἔτσι, ἔλαβα τὴν ἀπόφαση νὰ μὴ ἀφήσω ρῆμα πού νὰ μὴ κλίνω. Μόλις πάρει τὸ ἀφτί μου ἕνα, ἀρχίζω νὰ ἐξέσκουμαι σ' αὐτό...

— Ἄ ! Ὡστε αὐτὸς εἶν' ὁ λόγος πού...

— Μάλιστα.

Οἱ τρεῖς ἀντίπαλοι σκάσαν τότε στὰ γέλια.

— Ἄντι νὰ ἀλληλοσκοποῦτομε, δὲν πᾶμε καλλιτέρα νὰ φάμε μαζὶ ; ἐπρότεινε γελώντας ὁ ἕνας ἀπὸ τοὺς ἄγγλους.

— Νὰ φάμε, νὰ φάτε, νὰ φάνε ! ἀπήνησε γελώντας, ὁ... φιλομαθῆς γερμανός καὶ ἀκολοῦθησε τοὺς νέους του φίλους σὲ μιὰ γειτονικὴ ταβέρνα.

καὶ στὸν Θεσσαλικὸν κολοκυθόσπορον.

Τὸ στραγάλι καὶ ὁ πασατέμπος μὲ τὸ ἀράπικο φυστίκι ἀποτελοῦν πλέον τὸ τρίγωνο τῆς θερινῆς ἀπολαύσεως τοῦ λαϊκοῦ οὐρανίσκου καὶ ἡ φωνὴ τοῦ πωλητοῦ διαλαλεῖ :

— Πασατέμπος, δευτέρω ἔκδοσι, κύριοι !...

... Η ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ ΜΑΣ ...

Ὁ Γάλλος συγγραφεὺς ΑΔΜΕΝΝΑΙ